

Prabuty

Mikołaj Baranow

Leon Jaworski (1937-1981)

Nestor prabuckich szachistów

Popularyzacja „fenomenu 64 pól” w środowisku małej ojczyzny oraz kształtowanie charakteru młodzieży szkolnej poprzez grę szachy to kierunki, które szczególnie przyświecały bohaterowi niniejszego wspomnienia - nauczycielowi, społecznikowi i szachiście.

Leon Jaworski urodził się 8 kwietnia 1937 roku w Gościeradowie (pow. Kraśnik Lubelski). Od 1960 roku był nauczycielem matematyki w Zasadniczej Szkole Zawodowej w Kraśniku Fabrycznym, a w 1962 roku przybył do Prabut, gdzie rozpoczął pracę w Zespole Szkół Zawodowych.

Szachy w środowisku prabuckim cieszą się dużym zainteresowaniem od wielu już lat, niesłabnący entuzjazm, wobec tej królewskiej gry daje się zauważyć również wśród uczniów i kadry pedagogicznej Zespołu Szkół w Prabutach.

Nie ma w tym nic dziwnego, biorąc pod uwagę wolę twórczego działania i zamiłowanie mgr Leona Jaworskiego - prekursora wszelkich działań szachowych w Prabutach, który o swojej życiowej pasji zapisał: *„Jestem hobbistą, którego urzekła królewska gra i marzę o jej rozkwicie...”*. I rzeczywiście tak było!

W Prabutach dał się poznać jako charyzmatyczny pedagog i matematyk, powszechnie szanowany i lubiany przez uczniów.

Lekcje matematyki z Leonem Jaworskim zapamiętało wielu jego wychowanków, był wymagający, wytrwały i konsekwentny w przekazywaniu wiedzy. Wobec swoich uczniów wyznawał zasadę: *„masz prawo nie wiedzieć, ale nie możesz okazywać niechęci do zdobycia wiedzy”*.

Poszerzając swoje zainteresowa-

Leon Jaworski

nia, poprzez majsterkowanie, sztuki walki, czy żeglarstwo, odkrył szachy, które stały się jego życiową pasją. To z jego inicjatywy w 1971 roku odbyły się pierwsze oficjalne Mistrzostwa Prabut w szachach.

Po turnieju odbyły się pierwsze zajęcia treningowe szachistów, oparte o konkretny program szkolenia. Następnie spontanicznie zebrano drużynę (w składzie: Jerzy Własenko, Leon Jaworski, Andrzej Włodarski, Helena Żmudzińska) i wystartowano w rozgrywkach „O Złotą Wieżę”.

Drużyna z Prabut zdobyła I miejsce w rozgrywkach wojewódzkich, jak i strefowych i brała udział w centralnych (Łańcut 1971), plasując się w połowie stawki na VIII m. wśród 16 drużyn.

Na progu swojej przygody z szachami zyskał wiele nowych znajomości. Jego spotkanie z Kazimierzem Makarczykiem, legendą szachów w Polsce, niewątpliwie wpłynęło na dalszy kształt jego szachowej aktywności.

W 1972 roku L. Jaworski uzyskał w Poznaniu kwalifikacje sędziowskie

i instruktorskie. W tym samym roku, dzięki jego staraniom, przy Ludowym Zespole Sportowym „Pogoń” Prabuty utworzona została sekcja szachowa, wówczas administracyjnie podporządkowana Okręgowemu Związkowi Szachowemu w Olsztynie, jej członkowie brali udział w rozgrywkach szachowych klasy A.

Wkrótce krąg zainteresowanych grą w szachy poszerzył się o prabucką młodzież. Był to czas, w którym, jak pisał Jerzy Nawotka: *„w Prabutach z pojęciem „szachy”, nierozzerwalnie związana była postać Leona Jaworskiego. I odwrotnie!”*

W pierwszych latach istnienia sekcji L. Jaworski był zawodnikiem, a także inicjatorem i organizatorem działań. Początkowo ograniczały się one do udziału w rozgrywkach „O Złotą Wieżę” i mistrzostwach województwa, natomiast w środowisku lokalnym do organizowania Mistrzostw Prabut. Od 1976 roku prabucki ośrodek szachowy został podporządkowany Okręgowemu Związkowi Szachowemu w Elblągu. Należy odnotować, że ośrodek szachowy w Prabutach, za czasów L. Jaworskiego, był drugim w województwie zaraz po Elblągu.

L. Jaworski z odwagą i twórczym uporem budował wizję wzorowego klubu, tak, że jego doświadczenia korzystało wiele innych środowisk skupionych wokół królewskiej gry. Ponadto włączał się aktywnie w prace Okręgowego Związku Szachowego, pełniąc funkcję przewodniczącego Komisji szkolno-wychowawczej przy OZSzach., a od jesieni 1980 roku wiceprezesa OZSzach. Kolejnym ważnym polem rozwijania pasji były szachy korespondencyjne,

Wojewódzki Turniej o Złotą Wieżę, 11-12.02.1978r.
Przy szachownicy L. Jaworski.
(źródło ZS Prabuty)

Symultane rozgrywa A. Włodarski - pierwszy od prawej,
obok L. Jaworski, Prabuty
Wojewódzkie Mistrz. Juniorów 1978 r. (ZS Prabuty)

w 1977 roku wziął udział w meczu korespondencyjnym Polska-USA.

Na wniosek L. Jaworskiego, skierowany do Kuratorium w Elblągu, w ramach zwiększonego wymiaru godzin na wychowanie fizyczne i sport, wprowadzono szachy jako przedmiot nauczania do szkół prabuckich. W podaniu do Kuratorium Oświaty w Elblągu, z dnia 25 stycznia 1978 r., L. Jaworski wyróżnił następujące aspekty pozytywnego wpływu królewskiej gry w wychowaniu młodego człowieka:

- rozwijanie umiejętności logicznego myślenia,
- wdrażanie dyscypliny, porządku i staranności,
- kształtowanie charakteru i odporności psychicznej,
- wdrażanie konsekwencji postępowania i odpowiedzialności za własne decyzje,
- dostarczanie młodzieży pięknej rozrywki,
- emocje sportowe.

Jego autorski program edukacji szachowej z powodzeniem realizowany był, poczynając od roku szkolnego 1978/79. W ZSZ uczył szachów w klasach I i II pionu Liceum Zawodowego i Technikum Samochodowego (dwie godziny tygodniowo), ponadto prowadził lekcje szachowe w szkołach podstawowych w Prabutach, w klasach IV-VIII. Uczniowie pod okiem swojego trenera z roku na rok osiągalni coraz to lepsze wyniki. Także z jego inicja-

tyw organizowano mecze szachowe ZSZ Prabuty z LO Iława (1976 i 1978) oraz z LO Kwidzyn (1976). W tym czasie tradycją ZSZ było organizowanie Indywidualnych Mistrzostw Szkoły, Międzyklasowej Ligi Szkolnej, mistrzostw poszczególnych klas, a także konkursów w rozwiązywaniu zadań szachowych.

Wszystkie te przedsięwzięcia były wspierane przez Dyрекcję ZSZ w Prabutach. Oprócz wdrażania szachów do szkół wychodził także naprzeciw starszym entuzjastom królewskiej gry, organizując i przeprowadzając drużynowy turniej pod nazwą Liga Zakładowa, w którym udział brały czteroosobowe drużyny z poszczególnych zakładów w mieście.

Wciąż podnosił swoje kwalifikacje, z czasem uzyskał tytuł sędziego klasy państwowej - co było jednym z Jego zamierzeń życiowych, które sobie wyznaczył. Do dziś w zasobach archiwalnych zachowało też się pismo Prezesa Wojewódzkiej Federacji Sportu, skierowane do Dyrekcji ZSZ, z prośbą o zwolnienie mgr L. Jaworskiego z pracy w dniu 23 kwietnia 1977 roku z powodu prowadzenia meczu szachowego o wejście do II ligi pomiędzy „Startem” Elbląg, a „Polonią” Piła, na który przez OZSzacho został wyznaczony sędzią głównym. Był również m.in. sędzią asystentem Mistrzostw Polski Kobiet (Elbląg 1978).

Leon Jaworski pragnął zrobić jeszcze więcej dla szachów w Prabutach. Na przełomie 1977 i 1978 roku zakiełkowała myśl o zorganizowaniu w Prabutach imprezy ogólnopolskiej. Turniej poświęcono pamięci mjr Henryka Sucharskiego, a jego coroczny termin ustalono na drugą połowę lipca. Tę imprezę, która z roku na rok rozrastała się, organizował w latach 1978-1980. Ciekawostką jest, że dzięki startowi w drugiej edycji Memoriału, Zbigniew Listewnik ze „Startu” Elbląg, uzyskał wynik uprawniający go do uzyskania pierwszej w województwie elbląskim kategorii kandydata na mistrza. Równolegle z III Memoriałem, który wtedy zyskał rangę międzynarodową, odbyły się Mistrzostwa Polski junierek do 20 lat.

Uczestnicy rozgrywek zapamiętali L. Jaworskiego przede wszystkim jako solidnego organizatora.

Warto dodać, że Andrzej Adamski, autor relacji z III Memoriału w Prabutach, zamieszczonego wówczas w miesięczniku „Szachy”, podkreślił, że L. Jaworski był tym, który mieszkańcom Prabut zaszczerpił miłość do szachów. Do innych ciekawostek memoriałowych należą m.in.: uczestnictwo mistrzyń krajowych Lucyny Krawciewicz i Elżbiety Kowalskiej, która w Prabutach poznała swojego przyszłego męża Edwarda Kłaputa; czy udział grupy szachistów

niewidomych ze „Startu“ Kraków (m.in. Jerzy Brycki), którzy siłą gry nie ustępowali równym im kategoriami zawodnikom widzącym.

Podjęmowane działania nie przeszkadzały L. Jaworskiemu w dalszym rozwijaniu akcji popularyzatorskiej w mieście.

W roku 1979, z jego inicjatywy, w centrum miasta powstały szachy plenerowe (parkowe). Pracownicy prabuckiego zakładu ZHO Hydroster, „w czynie społecznym“, wybudowali ogromną szachownicę, a uczniowie z ZSZ, pod kierunkiem swojego profesora, wykonali metrowej wysokości bierki.

W 1980 roku ukończył studia podyplomowe, na Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, uzyskując tytuł trenera II klasy w szachach - był to pierwszy kurs tego kierunku studiów, na wspomnianej uczelni. W tym samym kursie uczestniczyli m.in. Jan Brustman, czy wspomniany Jerzy Brycki, wobec tego ostatniego okazał wiele empatii i koleżeńskiej pomocy. Sam był świadomy postępującej utraty wzroku. Warto wiedzieć, że pod koniec życia uczył się alfabetu Braille'a i korzystał z szachownicy dla niewidomych.

„Śp. Leon Jaworski dał się poznać jako wspaniały człowiek, opiekuńczy kolega, świetny organizator, a dla mojego śp. męża-szachisty niewidomego jako spontaniczny przewodnik „służący okiem“! [...] mój mąż zaprzyjaźnił się z p. Leonem szczególnie na studiach podyplomowych. W zasadzie to dzięki uprzejmości, życzliwej pomocy podczas zajęć (trzy sesje po 10 dni) niesionej Jurkowi niewidomemu kiedzie w sprawach codziennych-stołówka, dojście na zajęcia, na ćwiczenia w basenie, spacer - słowem „służenie okiem“ przez p. Leona studia Jerzego były możliwe, a ja spokojnie mogłam wracać z Warszawy do Krakowa do swojej pracy naukowo - dydaktycznej w Instytucie Nauk Pedagogicznych, na stanowisku adiunkta dawnej WSP“. - wspomina dr Elżbieta Brycka

ka - wdowa po Jerzym Bryckim - nestorze polskich szachistów niewidomych i słabowidzących.

Egzamin końcowy odbył się dnia 14 XI 1980 r. Należy odnotować, że w skład komisji egzaminacyjnej wszedł m.in. dr Andrzej Filipowicz, redaktor naczelny Magazynu „Szachista“. Na zakończenie, jako pamiątkę, studenci otrzymali książkę pt. „Szachmatnyj Praktikum“.

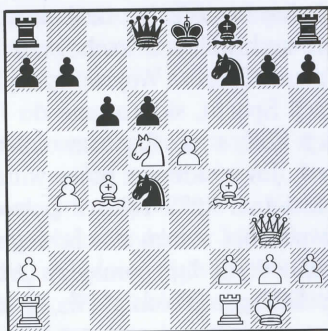
Jego zamiłowanie do królewskiej gry dość często przejawiało się w wielu aspektach życia codziennego. Kiedyś, gdy żona - Janina dała mu pieniądze na nowy garnitur, on wrócił do domu z reklamówką pełną książek szachowych.

Czasami też dawał się namówić swoim uczniom by, zamiast lekcji matematyki zagrać w szachy, zazwyczaj wtedy siadał tyłem do szachownicy.

Jedna z partii Leona Jaworskiego

■ Obrona Philidora C41

L. Jaworski - L. Kaczmarczyk, Prabuty, 1979, 1.e4 e5 2.♟f3 d6 3.d4 f5 4.♞c4 ♞c6 Zabawne, że w tak oryginalnej pozycji w XXI wieku grano tu 4...e:d4 5.♟g5 ♟h6 6.0-0 ♞c6 7.♞e1 ♞e7 8.♞h5+ ♟f8 9.♟f7 ♞e8 10.♟h6 1-0, Cuesta Bustos Raul - Cano Padilla Ruben, Mancha 2000. 5.♟g5 ♟h6 6.0-0 f4 7.♟f3 ♟g4 8.c3 ♟:f3 9.♞:f3 ♞f6 10.b4 e:d4 11.♟:f4 d:c3 12.♟:c3 ♟d4 13.♞g3 ♟f7 14.♟d5 ♞d8 15.e5 c6

16.♞fe1! ♞c2? 17.e:d6+ ♟:e1 18.♞:e1+ 1-0

Wśród najważniejszych osiągnięć w dorobku Jaworskiego należy odnotować tytuły m.in.: Mistrza województwa nauczycieli w szachach, finalisty Mistrzostw Polski nauczycieli, Drużynowego Mistrza Województwa w turniejach Złotej Wieży,

Zwycięzcy indywidualnych powiatowych turniejów o Złotą Wieżę oraz dwukrotnego mistrza (1973 i 1978) i czterokrotnego wicemistrza Prabut (1971, 1974, 1976, 1980).

W uznaniu zasług prowadzonej działalności szachowej w 1974 r. odznaczony został Złotą Odznaką Honorową „Zasłużony dla Warmii i Mazur“ oraz otrzymał nagrodę Ministra Oświaty i Wychowania. W 1980 r. został odznaczony medalem za zasługi w rozwoju kultury fizycznej woj. elbląskiego, jak również Złotą Honorową Odznaką PZSzach. Jednak, bez wątpienia, największym osiągnięciem i radością były sukcesy wychowanków. Z czasem, pod Jego okiem i ku jego satysfakcji, osiągały lepsze wyniki od Niego.

Wychował liczne grono zdolnych szachistów, oprócz wysokich wyników w imprezach wojewódzkich i strefowych, m.in. Anna Perska uczestniczyła w Mistrzostwach Polski Juniorek w Bochni (1979), Andrzej Włodarski zdobył II miejsce w centralnym turnieju „O złote szachy“ (1980), Grzegorz Blinkiewicz i Leszek Nadziejko brali udział w II Ogólnopolskich Mistrzostwach Szkół Średnich w Katowicach.

Wychowankowie już po śmierci L. Jaworskiego brali udział w Drużynowych Mistrzostwach Szkół Ponadpodstawowych w Płocku (Andrzej Bożek i Marek Sawicki), a Andrzej Bożek, w latach 1982-1983 był członkiem polskiej kadry juniorów.

Leon Jaworski zmarł niespodziewanie, w dniu 7 marca 1981 roku, w wieku zaledwie 44 lat - przyczyną śmierci okazał się guz mózgu.

Został pochowany na cmentarzu komunalnym w Prabutach.

W kronice szkolnej ZSZ uczniowie o swoim profesorze zanotowali: „Odszedł od nas wartościowy człowiek, wybitny nauczyciel i wychowawca. Cześć Jego Pamięci“.

Wszystkich zainteresowanych i posiadających ewentualne szachowe wspomnienia o śp. Leonie Jaworskim - autor serdecznie zaprasza do kontaktu. Adres e-mail:

mikolajprabuty05@wp.pl

źródła:

- Archiwum PCKiS
- Zasoby archiwalne Zespołu Szkół w Prabutach.
- Andrzej Adamski, III Mem. mjr. H. Sucharskiego, „Szachy“ 1980.
- Jerzy Nawotka, Z konikiem w herbie [w:] Informator Zarządu Głównego Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Pojezierze” w Olsztynie. XV lecie oddziału w Prabutach, Olsztyn 1980.

- Andrzej Bożek, Kółko szachowe [w:] 50 lat Zespołu Szkół w Prabutach zarys monograficzny 1946-1996, Prabuty 1996
- dr Elżbieta Brycka, Wspomnienie o śp. Leonie Jaworskim - nauczycielu matematyki, szachiście z Prabut, Kraków 2025 (rękopis w archiwum autora)
- Notatki własne autora
<http://www.szachypolskie.pl/leon-jaworski/>.

LKSz GOPK Czarna wygrała w 2024 r. Ekstraligę juniorów po raz szósty!!!!!!

Korekta

Z przykrością informuję, że w „Magazynie Szachista“ numerze z lutego 2025 roku na stronie 9, została zamieszczona pomyłkowo tabela wyników I ligi Drużynowych Mistrzostwa Polski juniorów, zamiast tabelki ilustrującej wyniki

Ekstraligi Juniorów, w której triumfowała po raz szósty z rzędu drużyna z niewielkiej kilkunastotysięcznej gminy Czarna, koło Dębicy, w woj. podkarpackim.

Przepraszamy

Andrzej Filipowicz

Ponizej zamieściłem prawidłową tabelkę Ekstraligi Juniorów, rozegranej we wrześniu 2024 roku w Sypniewie k/Jastrowia.

W tabeli znajdują się pełne wyniki drużynowe oraz indywidualne wszystkich medalistów.

DMP juniorów, Ekstraliga, Sypniewo k/Jastrowia, 6-17 IX 2024

LKSz GCKiP Czarna			LKSz GCKiP Czarna		
1	LKSz GCKiP Czarna	16 35,5	I	Chyży Jakub	FM 7,0 (9)
2	VOTUM SA Polonia Wrocław	15 32,0	II	Krawczyk Flawian	CM 5,0 (9)
3	HETMAN GKS Katowice	14 34,0	III	Sowiński Paweł	FM 6,5 (9)
4	MUKS Stoczek 45 Białystok	12 29,5	IV	Golis Wiktor	I++ 7,0 (9)
5	Polonia Warszawa	11 29,0	V	Natoli Alessia	k 1,5 (4)
6	HETMAN KORONNY Trzebinia	8 22,5	VI	Ejsymont Blanka	WCM 6,0 (9)
7	UKS Czernaszków I	6 25,0	rez	Pawicka Magdalena	k+ 2,5 (5)
8	UKS Pionier Jastrzębie-Zdrój	5 25,0	VOTUM SA Polonia Wrocław		
Spadek do I ligi			I	Demski Michał	k 1,5 (9)
9	KSz STILON Gorzów Wlkp.	2 21,0	II	Madej Marek	I++ 6,5 (9)
10	Klub Szachowy KTS Kalisz	1 16,5	III	Perucki Maciej	I 3,5 (9)
Najlepsi na szachownicach			IV	Ochędzan Filip	I 5,5 (9)
I	Chyży Jakub	7,0 (9)	V	Starosta Martyna	WFM 7,0 (9)
	Fiszer Bartosz	6,0 (9)	VI	Śmietańska Wiktoria	CM 8,0 (9)
	Cieślak Patryk	6,0 (9)	HETMAN GKS Katowice		
II	Madej Marek	6,5 (9)	I	Cieślak Patryk	FM 6,0 (9)
	Maślanka Wojciech	5,5 (9)	II	Brzezina Piotr	FM 6,0 (9)
	Warchoła Kamil	5,0 (9)	III	Maślanka Wojciech	k 5,5 (9)
	Krawczyk Flawian	5,0 (9)	IV	Brzezina Paweł	I 7,5 (9)
III	Chiszko Oskar	7,5 (9)	V	Oborska Magda	I++ 1,5 (4)
	Sowiński Paweł	6,5 (9)	VI	Rusiecki Katarzyna	I++ 5,5 (9)
	Brzezina Piotr	6,0 (9)	rez.	Duda Aleksandra	I++ 2,0 (5)
IV	Brzezina Paweł	7,5 (9)	Najlepsze na szachownicach		
	Golis Wiktor	7,0 (9)	VI	Śmietańska Wiktoria	8,0 (9)
	Łęcki Leonard	6,5 (9)		Izafatava Kira	7,0 (9)
V	Starosta Martyna	7,0 (9)		Ejsymont, Blanka	6,0 (9)
	Sprzęczka Emilia	6,0 (9)			
	Matskevich Varvara	4,0 (9)			